

ELŐSZÓ

Franciaország ma is a világ egyik legvonzóbb turisztikai célpontja, kultúrája évszázadokon keresztül erőteljesen hatott az európai és a magyar művelődésre. A francia művészet kisugárzása és hatása hosszú idő óta és napjainkban is igen jelentős. A francia szellem, a francia kultúra a legjobban a francia nyelven keresztül ismerhető meg.

Sokféleképpen lehet egy nyelvet, köztük a franciát is elsajátítani. Az idegen nyelv megtanulható szavain és nyelvtani szabályain keresztül, hogy aztán ennek a tudásnak a birtokában mi magunk önállóan alkossuk meg az éppen elmondani kívánt mondatot. Gyakran azonban célravezetőbb kész kulcsmondatok megismerése és átvétele. Könyvünk abban segít használójának, hogy tematikus elrendezésben, témakörökbe gyűjtve kínál fel sokszor elhangzó tipikus francia kulcsmondatokat.

A *Francia társalgási zsebkönyv* anyagának összeállításában vezérlő szempontunk volt, hogy minimális nyelvi alappal rendelkezők is megtalálják a mindennapi élet beszédhelyzeteiben legszükségesebb mondatokat, fordulatokat, kifejezésformákat.

A könyv első rövid része a francia szavakban előforduló betűk és betűcsoportok kiejtésének szabályaival ismerteti meg az olvasót, segítséget nyújtva a szavak kiolvasásához, illetve a magabiztos megszólaláshoz is.

A Társalgási rész 17 nagy témakörbe rendezve magyarul és franciául tartalmazza a mindennapi beszédhelyzetekben előforduló jellegzetes mondatokat, gyakori beszédfordulatokat. A kiadvány elején található részletes tartalomjegyzék segít a könyvön belüli gyors tájékozódásban, így nemcsak előre könnyű felkészülni egy-egy szituációra, hanem adott helyzetben beszélgetés közben is hamar meg lehet találni az éppen szükséges mondatot, kifejezést. A szálláskeresés, a vásárlás, az étkezés, a szórakozás és az időjárás témaköre mellett a könyvben megtalálhatók többek között az internettel és az elektronikus fizetéssel kapcsolatos modern szófordulatok, mondatok. Az egymás alatt szereplő mondatok legtöbbször párbeszédként értelmezhetők, így nem törekedtünk minden esetben teljes mondatok megadására, hiszen a beszélt nyelvben is sokszor hiányos mondatokkal fejezzük ki magunkat.

Egy-egy szituációban akár kérdésként, akár válaszként több mondat is helyes lehet, több kifejezés is előfordulhat. Éppen ezért gyakran több

változatot is megadunk – ilyenkor / jellel választjuk el egymástól a szituációtól függően használandó szavakat, mondatrészeket.

Egy-egy témakör áttekintését, szókincsének feldolgozását megkönnyítik a párbeszédes részek végén elhelyezkedő szószedetek. Ezeket a részeket a *Szavak és kifejezések* cím vezeti be, valamint a mellettük található függőleges vonal különíti el tipográfiaailag. A francia főnevek nemét a szó után kerek zárójelben tüntettük fel: (m) – hímnem, (f) – nőnem. Az egymás alatt szereplő szavak többnyire ábécérendben követik egymást, így a kötet szótárként is használható. Az egy-egy szó jelentését pontosító kifejezéseket a szó alatt beljebb kezdve adtuk meg, például az *utca* szó alatt szerepelnek a következők: *főutca, mellékutca, keresztutca*. Kivételes esetben – mint a fenti példában is – eltértünk az ábécérendtől, mert a szavak értelmét, fogalomkörü helyét előbbre valónak ítéltük. Egyes szavak, kifejezések más-más fejezetekben is felbukkanhatnak, hiszen ugyanarra a kifejezésre más helyzetekben is szükségünk lehet. Így például az *Étkezések* című rész végén ugyanúgy szerepelnek tejtermékek, italok nevei, mint az *Élelmiszerboltban* fejezet után álló szószedetben.

A kötetet mindazoknak ajánljuk, akik érdeklődnek a francia nyelv és kultúra iránt. Haszonnal forgathatják a francia nyelvterületre látogató turisták éppúgy, mint a rövidebb vagy hosszabb kinttartózkodást tervező munkavállalók. A *Francia társalgási zsebkönyv* a benne közreadott mintamondatokkal ugyanakkor segítséget nyújt a kezdő nyelvtanulók mellett a haladóknak is.

A FRANCIA KIEJTÉS FŐBB SZABÁLYAI

Az alábbi útmutató szövegében található kiejtésjelölést a szabályok után található táblázat tartalmazza.

A francia **magánhangzók** – az esetleg rajtuk lévő ékezetektől függetlenül – rövidek: *blé* [ble] 'búza', *allô* [alo] 'halló'. A szóvégi [ʀ], [v], [z], [ʒ], [vr] kissé megnyújtja ugyan az előtte álló magánhangzót, de az még így is rövidebb a megfelelő magyar hosszú magánhangzónál: *mer* [mɛ:ʀ] 'tenger', *il bouge* [bu:ʒ] 'mozog', *livre* [li:vʀ] 'könyv'.

Az **a** [a]-nak hangzik (kivéve egyes – alább tárgyalt – betűcsoportokban): *la* [la] 'a, az', *papa* [papa] 'papa'.

Az **h** [aʃ] nem hangzik: *habité* [abite] 'lakott'. A szavak elején kétféle *h*-t különböztetünk meg:

Az **h muet** 'néma h' nem számít mássalhangzónak, az ezzel kezdődő szavak előtt *liaison* és *élision* is lehet: *les habitants* [lezabitã] 'a lakók', *l'habitant* [labitã] 'a lakó'.

Az **h aspiré** 'hehezetes h' mássalhangzónak számít, az ezzel kezdődő szavak előtt nem lehet sem *liaison*, sem *élision*: *les Hongrois* [leðgrwa] 'a magyarok', *la Hongrie* [laðgri] 'Magyarország', *les héros* [leero] 'a hősök', *le héros* [læro] 'a hős'. (A szótárak az *h aspiré*-t a *h* elé tett csillaggal, vagy a kiejtésjelölésben hiányjellel [] szokták jelölni: **Hongrie*, *héros* [ero].)

Az **e**, **es** több szótagú szavak végén nem hangzik: *table* [tabl] 'asztal', *dames* [dam] 'hölgyek'. – Egy szótagos szavak végén az **e** [ə]-nek, az **es** pedig [e]-nek hangzik: *le* [lə] 'a, az', *les* [le] 'a, az'.

A **szóvégi mássalhangzók** általában nem hangzanak: *plafond* [plafõ] 'mennyezet', *plancher* [plãʃe] 'padló', *lit* [li] 'ágy', de e szabály alól nagyon sok kivétel van. Az alábbiakban a szóvégi mássalhangzók betűrendjében felsorolunk néhányat a leggyakrabban előforduló, kivételt képező szavak közül:

B : *club* [klœb] 'klub', *snob* [snœb] 'sznob',

C : *bac* [bak] 'komp', *bouc* [buk] 'bakkecske', *duc* [dyk] 'herceg', *éché* [eʃek] 'bukás', *fisc* [fisk] 'adóhivatal', *Marc* [mark] (név), *roc* [ʀok] 'szikla', *sec* [sek] 'száraz',

- D** : *raid* [rɛd] 'légitámadás', *sud* [syd] 'dél',
- F** : *bœuf* [bœf] 'marha' (de többes számban *bœufs* [bø!]), *chef* [ʃɛf] 'főnök',
œuf [œf] 'tojás' (de többes számban *œufs* [ø!]),
- G** : *iceberg* [isbɛrg/ajsbɛrg] 'jéghegy', *zigzag* [zigzag] 'cickakk',
- L** : *cil* [sil] 'szempilla' (de: *sourcil* [sursi] 'szemöldök!'), *exil* [ɛgzil] 'száműzetés', *péril* [peril] 'veszély', *profil* [prɔfil] 'profil',
- M** : *islam* [islam] 'az iszlám vallás', *tram* [tram] 'villamos', *album* [albɔm] 'album', *aluminium* [alyminjɔm] 'alumínium', *forum* [fɔrɔm] 'fórum',
référéndum [REFERÈdɔm vagy REFERĀdɔm] 'népszavazás', *rhum* [rɔm] 'rum', *uranium* [yranjɔm] 'urán',
- N** : *abdomen* [abdɔmɛn] 'has', *spécimen* [spesimɛn] 'mintapéldány',
- P** : *cap* [kap] 'fok', *stop* [stɔp] 'stop', *handicap* [ädikap/ädikap] 'hátrány',
- Q** : *coq* [kɔk] 'kakas',
- R** : *amer* [amɛr] 'keserű', *bonheur* [bɔnœr] 'boldogság', *cancer* [käsɛr] 'rák',
cher [ʃɛr] 'drága', *cuiller* [kujjɛr] 'kanál', *enfer* [änfɛr] 'pokol',
Esther [ɛstɛr] (név), *fer* [fɛr] 'vas', *fier* [fjɛr] 'büszke', *gangster* [gägs-
tɛr] 'gengszter', *hier* [jɛr] 'tegnap', *Jupiter* [ʒypitɛr] 'Jupiter', *mer* [mɛr] 'tenger',
- S** : *as* [as] 'ász', *atlas* [atlas] 'atlasz', *autobus* [otobys] 'autóbusz', *Calvados*,
calvados [kalvados] (francia megye, illetve az ott készített almapálinka), *Clovis* [klɔvis] 'Klodvig' (V-VI. századi frank király), *contresens*
[kɔtrəsän] 'értelmetlenség', *fil* [fis] 'fia valakinek', *Gil Blas* [zilblas] (Lesage francia író 18. századi regényének hőse), *gratis* [gratis] 'ingyen',
hélas [elas] 'sajnos', *jadis* [ʒadis] 'hajdanán', *lis*, *lys* [lis] 'liliom',
maïs [mais] 'kukorica', *mœurs* [mœr(s)] 'erkölcs', *oasis* [ɔazis] 'oázis', *os*
[ɔs, többes számban: o] 'csont', *ours* [urs] 'medve', *palmarès* [palmares] 'a győztesek sorrendje',
Reims [rɛs] (francia város), *Ruy Blas* [rujblas] (Victor Hugo 1838-ban írt drámájának hőse),
Saint-Saëns [säsäs] (XIX-XX. századi francia zeneszerző), *sens* [säs] 'irány, érzék', *tennis* [tenis] 'tenisz',
terminus [tɛrminys] 'végállomás', *Vénus* [venys] 'Vénusz', *vis* [vis] 'csavar',
- T** : *brut* [bryt] 'nyers', *chut !* [ʃyt] 'pszt!', *concept* [kɔsept] 'fogalom', *contact*
[kɔtakt] 'kapcsolat', *déficit* [defisit] 'deficit', *dot* [dɔt] 'hozomány',
est [ɛst] 'kelet', *granit* [granit] 'gránit', *ouest* [uɛst] 'nyugat', *Proust* [prust] (XX. századi francia író),
transit [trāzit] 'transzit',
- X** : *lynx* [lɛks] 'hiúz', *sphinx* [sfɛks] 'szfinx',
- Z** : *Berlioz* [bɛrlijɔz] (XIX. századi francia zeneszerző), *gaz* [gaz] 'gáz'.

Általában a **kettőzött mássalhangzók** is egynek hangzanak: *elle* [ɛl] 'ő', *connaissance* [kɔnəsäs] 'ismeret'.

Az *é* [e]-nek hangzik: *télé* [tele] 'tévé', *armée* [arme] 'hadsereg'.

Az *e* (kivéve a fentebb tárgyalt szóvégi helyzetet és egyes alább tárgyalt speciális eseteket) [ɛ]-nek hangzik: *verte* [vɛrt] 'zöld'.

Az *e* a következő szavakban [a]-nak hangzik: *femme* [fam] 'asszony', *moelle* [mwal] 'velő', *solelnel* [solanel] 'ünnepélyes', *évidemment* [evidamã] 'természetesen' és az összes többi *-ement* képzős határozószó.

Az *e* szótag végén a magyar *ö*-höz hasonló, ún. bizonytalan [ə]-nek hangzik vagy nem hangzik („néma *e*”). Mindig hangzik, ha kiesése három mássalhangzó találkozásánál vonná maga után: *appartement* [apartamã] 'lakás', rendszerint nem hangzik azonban (de kiejtése ebben az esetben sem számít hibának!), ha kiesése esetén is csak legfeljebb két mássalhangzó kerül egymás mellé: *promenade* [prom(ə)nad] 'séta'. E szabályt „a három mássalhangzó szabályának” szokták nevezni.

Az *è, ê, ei, ai* általában [ɛ]-nek hangzik: *père* [pɛr] 'apa', *fenêtre* [fɛnɛtr] 'ablak', *peine* [pɛn] 'kín', *mais* [mɛ] 'de'.

Az *o, ô, au, eau* az alább felsorolt esetek kivételével [o]-nak vagy [ɔ]-nak hangzik: *dos* [do] 'hát', *tôt* [to] 'korán', *Baudelaire* [bodlɛr], *beau* [bo] 'szép', *sport* [spɔr] 'sport'.

Az *eu* és az *œu* [ø]-nek vagy [œ]-nek hangzik: *bleu* [blø] 'kék', *vœu* [vø] 'kívánság', *cœur* [kœr] 'szív'.

Az *ou* [u]-nak hangzik: *nous* [nu] 'mi'.

Az *u* a külön felsorolt speciális esetek kivételével [y]-nek hangzik: *une* [yn] 'egy'.

A *j* [ʒ]-nek hangzik: *joli* [ʒoli] 'csinos'.

A *ph* [f]-nek hangzik: *photo* [fɔto] 'fotó'.

A *ch* magánhangzó előtt [ʃ]-nek, mássalhangzó előtt és szó végén [k]-nak (de sohasem németes 'ch'-nak!) hangzik: *chercher* [ʃɛʃʃe] 'keresni', *technique* [teknik] 'technika', *Bach* [bak].

Kivételt képez néhány idegen eredetű szó, amelyben magánhangzó előtt is [k]-nak hangzik: *archaïque* [arkaik] 'archaikus', *archéologie* [arkeolɔʒi] 'régészet', *chaos* [kao] 'káosz', *chaotique* [kaotik] 'kaotikus', *chœur* [kœr] 'kórus', *chorale* [kɔral] 'kórus', *choléra* [kolera] 'kolera', *écho* [eko] 'visszhang', *orchestre* [ɔrkɛstr] 'zenekar', *psychiatrie* [psikjatri] 'pszichiátria', *psychologie* [psikolɔʒi] 'pszichológia' stb., illetve a *yacht* [jɔt] szó, amelyben egyáltalán nem hangzik.

A **gn** néhány szó kivételével [ɲ]-nek hangzik: *peigne* [peɲ] 'fésű'.

Fontosabb kivételek: *diagnostic* [djagnostik] 'diagnózis', *gnome* [gnom] 'gnóm', *inexpugnable* [inɛkspygnabl vagy inɛkspyɲabl] 'bevehetetlen (pl. erődítmény)', *ignition* [ignisjõ vagy ipisjõ] 'izzás', *stagnation* [stagnasjõ] 'stagnálás'.

A **qu** néhány szó kivételével [k]-nak hangzik: *qui* [ki] 'ki'.

A kivételt képező fontosabb szavak, amelyekben a *qu* ejtése [kw], illetve [kɥ]: *adéquat* [adekwa] 'megfelelő', *aquarium* [akwarjõm] 'akvárium', *aquatique* [akwatik] 'vízi', *équateur* [ekwatœr] 'egyenlítő', *équation* [ekwasjõ] 'egyenlet', *quatuor* [kwatœr] 'kvartett', *quartz* [kwarts] 'kvarc', *square* [skwa] '(kis) tér', *équilatéral* [ekɥilaterál] 'egyenlő oldalú', *quidam* [kɥidam vagy kidam] 'illető, valaki', *requiem* [rekɥijem] 'rekviem'.

Az **s** két magánhangzó között [z]-nek, más helyzetben mindig [s]-nek hangzik: *cousine* [kuzin] 'unokanővér', *liste* [list] 'lista', *aussi* [osi] 'is', *salle* [sal] 'terem'.

A **c** a fentebb említett *ch* betűcsoport kivételével *e*, *i* és *y* előtt [s]-nek, más helyzetben [k]-nak hangzik: *cellule* [selyl] 'sejt', *ici* [isi] 'itt', *cygne* [sjɲ] 'hattyú', *carré* [kare] 'négyzet', *cou* [ku] 'nyak', *école* [ekõl] 'iskola', *roc* [rõk] 'szikla'.

A **ç** mindig [s]-nek hangzik: *ça* [sa] 'ez, az', *leçon* [l(ə)sõ] 'lecke'.

A **g** a fentebb említett *gn* betűcsoport kivételével *e*, *i* és *y* előtt [ʒ]-nek, más helyzetben [g]-nek hangzik: *rouge* [ruʒ] 'piros', *gifle* [ʒifl] 'pofon', *gymnase* [ʒimnaz] 'tornaterem', *agréable* [agreabl] 'kellemes', *gris* [gri] 'szürke', *Gaule* [gol] 'Gallia'.

Az **ille** általában [ij]-nek, *a* vagy *e* után [j]-nek hangzik: *famille* [famij] 'család', *Versailles* [vɛrsaj], *Marseille* [marsɛj].

Fontosabb kivételek: *Achille* [aʃil] 'Akhilleusz', *bacille* [basil] 'bacillus', *distiller* [distil] 'desztillálni', *Gilles* [ʒil] (személynév), *Lille* [li], *mille* [mil] 'ezer', *tranquille* [trãkil] 'nyugodt', *ville* [vil] 'város'.

Az **an**, **am**, **en**, **em** ejtése, ha egyéb mássalhangzó (nem *n* vagy *m*) áll utánuk, illetve ha szó végén állnak: [ã]. Például: *an* [ã] 'év', *chambre* [ʃãbr] 'szoba', *enfant* [ãfã] 'gyerek', *septembre* [sɛptãbr] 'szeptember'.

A fontosabb kivételeket ld. fentebb, a szóvégi mássalhangzókról szóló részben!

Az **in**, **im**, **ain**, **aim**, **ein**, **eim** ejtése, ha egyéb mássalhangzó (nem *n* vagy *m*) áll utánuk, illetve ha szó végén állnak: [ɛ̃]. Például: *fin* [fɛ̃]

'vég', *simple* [sɛ̃pl] 'egyszerű', *main* [mɛ̃] 'kéz', *faim* [fɛ̃] 'éhség', *hein* [ɛ̃] 'mi?!', *Reims* [rɛ̃s].

Az **on**, **om** ejtése, ha egyéb mássalhangzó (nem *n* vagy *m*) áll utánuk, illetve ha szó végén állnak: [ɔ̃]. Például: *non* [nɔ̃] 'nem', *nom* [nɔ̃] 'név', *ombre* [ɔ̃br] 'árnyék'.

Az **un**, **um** ejtése egyéb mássalhangzó (nem *n* vagy *m*) előtt, illetve szó végén: [œ̃], „párizsiasan”: [ɛ̃]. Például: *brun* [brœ̃/brɛ̃] 'barna', *humble* [œ̃bl/ɛ̃bl] 'alázatos'.

Néhány *-um* végű szóban [ɔm]-nak ejtik e végződést (ld. fentebb, a szóvégi mássalhangzókról szóló részben).

Az **oi**, **oy** ejtése [wa]: *foi* [fwa] 'hit', *Leroy* [lɛ̃rwa] (családnév).

A **tion** ejtése általában [sjɔ̃], *s* után azonban [tjɔ̃]: *nation* [nasjɔ̃] 'nemzet', *bastion* [bastjɔ̃] 'bástya'.

Az **x** szó végén – a többi mássalhangzóhoz hasonlóan – általában néma: *prix* [pri] 'ár', *heureux* [ø̃ʁø] 'boldog'. A fontosabb kivételek: *Aix* [ɛks] (városnév), *lynx* [lɛ̃ks] 'hiúz', *sphinx* [sfɛ̃ks] 'szfinx'. – Szó belsejében mássalhangzó előtt [ks]: *excuse* [ɛkskyz] 'mentség', *expédition* [ɛkspe-disjɔ̃] 'expedíció'. – Szó belsejében magánhangzó előtt [gz] vagy [ks]: *examen* [ɛgzamɛ̃] 'vizsga', *fixer* [fikse] 'rögzíteni'. Kivételek: *Auxerre* [osɛ̃r] (francia város), *Bruxelles* [brɥɛ̃sɛl]. – Szó elején általában [gz]: *Xantia* [gzãtja] (autómárka), *Xavier* [gzavje] (személynév), *xénophobe* [gzɛnɔ̃fɔb] 'idegengyűlölő' stb.

KIEJTÉSJELÖLÉS

Csak a magyartól eltérő, illetve eltérően ejtett jeleket soroljuk fel.

Jel	Leírás
[a]	Hangszíne megegyezik a magyar á hangszínével, de röviden ejtik: <i>la</i> 'a(z)', <i>papa</i> 'papa'.
[ã]	Orrhang. Úgy hangzik, mintha orrunkat befogva próbálnánk an-t ejteni: <i>an</i> 'év', <i>pendant</i> 'közben'.
[ɛ]	A magyar zárt e hanghoz hasonlóan hangzik: <i>fer</i> 'vas', <i>vers</i> 'vers; felé'.
[ɛ̃]	Orrhang. Úgy hangzik, mintha orrunkat befogva próbálnánk azt mondani, hogy en: <i>fin</i> 'vég', <i>Tintin</i> (tulajdonnév).
[e]	Hangszíne megegyezik a magyar é hangszínével, de röviden ejtik: <i>clé</i> 'kulcs', <i>téléphone</i> 'telefon'.
[ə]	Nagyon röviden ejtett, teljesen hangsúlytalan ö: <i>secret</i> 'titok', <i>appartement</i> 'lakás'.
[ɔ]	Nyílt magánhangzó. Úgy hangzik, mintha a magyar o hangot nyitottabb szájjal ejtenénk: <i>code</i> 'kód', <i>molle</i> 'puha'.
[ɔ̃]	Orrhang. Úgy hangzik, mintha orrunkat befogva próbálnánk nyílt o-t és n-et ejteni: <i>bon</i> 'jó', <i>montons</i> 'felmegyünk'.
[ø]	A magyar ø hangnak felel meg: <i>feu</i> 'tűz', <i>curieux</i> 'kíváncsi'.
[œ]	Nyílt magánhangzó. Úgy hangzik, mintha a magyar ö hangot nyitottabb szájjal ejtenénk: <i>cœur</i> 'szív', <i>moteur</i> 'motor'.
[œ̃]	Orrhang. Úgy hangzik, mintha orrunkat befogva próbálnánk nyílt ö-t és n-et ejteni: <i>un</i> 'egy (hímnemben)', <i>brun</i> 'barna (hímnemben)'.
[y]	A magyar ü hangnak felel meg: <i>une</i> 'egy (nőnemben)', <i>brune</i> 'barna (nőnemben)'.
[w]	Félmagánhangzó. Nagyon röviden ejtett magyar u hangnak felel meg: <i>loi</i> 'törvény', <i>oui</i> 'igen'.
[ɥ]	Félmagánhangzó. Nagyon röviden ejtett magyar ü hangnak felel meg: <i>nuit</i> 'éjszaka', <i>circuit</i> 'körút; áramkör; versenypálya'.
[s]	A magyar sz hangnak felel meg: <i>cent</i> 'száz', <i>souci</i> 'gond'.
[ʃ]	A magyar s hangnak felel meg: <i>biche</i> 'szarvastehén; ózsuta', <i>cloche</i> 'harang'.
[ʒ]	A magyar zs hangnak felel meg: <i>je</i> 'én', <i>janvier</i> 'január'.
[ʀ]	Párizsban és Franciaország északi felében a magyar r hangtól eltérően nem a nyelv hegyével, hanem az ínycsappal (az uvulával) képzett, ún. „uvuláris” r: <i>grand</i> 'nagy', <i>rire</i> 'nevet'.
[ʁ]	A magyar ny hangnak felel meg: <i>peigne</i> 'fésű', <i>gagner</i> 'nyer'.